

Tannfeen i Krakow

Av Terje Øygard

Przemek Jasiocki er to meter høy, driver en tannklinikk i Krakow, og har en 38-fots seilbåt. Muligens er den for liten for ham, og det er kanskje derfor han har tatt seg jobb som tannfe, med litt motsatt fortegn.

Min kone Bente-Lills tenner er en katastrofe. Både elendig genetikk og generell uvørenhet har gjort tanngården hennes til et sørgelig syn, og en biffspisers mærritt. Forfallet kom omsider til et punkt hvor noe måtte noe gjøres for å redde stumpene, bokstavelig talt. Men dette skulle vise seg å bli alt annet enn enkelt.

Mulighetenes marked

Vi er i Krakow; Polens tidligere hovedstad, og en by som på mange måter gjenspeiler de tidligere østblokklandenes rotterace for å ta igjen 40 års kommunistisk stillstand. Nytt og gammelt kolliderer på hvert gatehjørne. Her finner du småbutikker hvor lite er endret siden mellomkrigstiden, nærmest vegg i vegg med enorme kjøpesentra som enhver storby ville være stolt av. Vera Moda konkurrerer med en bestemor som sitter utenfor med hjemmestrikkede ullsokker og røkt saueost fra en kurv hun tok med seg på toget fra fjellene i de grytidlige morgentimene. Anleggsmaskinene røsker opp gammel asfalt, og arbeidere legger ny brostein, pusser opp forfalne hus, og bygger nytt. Snart er nok bestemoren og oste-
ne hennes borte.

Her skal Bente-Lill få nye tenner. Etter litt nettsurfing har hun funnet en norsktalende «agent» som hevdet å kunne ordne tannbehandling i Krakow for en hyggelig penge. Hjemme ville jobben kommet på minst 50 000 kroner, mens et raskt overslag på prislistene til den polske tannlegen gir løfter om en mye lavere sum: 20 000 kroner

Her skal Bente-Lill få nye tenner.

burde rekke langt. Denne agenten – Beauty Smile – ville til og med ordne med gunstig leilighet i byen. De kunne skaffe et krypinn syv kilometer fra byen, for 260 zloty (ca. 650 kroner) per natt for tre personer. Veldig billig, mente de selv. Det tok meg en halv time på nettet å bestille og betale en nyoppusset leilighet midt i sentrum til 500 kroner døgnet.

Norsk rikt fe

Dagen etter ankomst skulle Bente-Lill i stolen. Der skulle hun være i seks dager – for sikkerhets skyld. Agenten sa at denne behandlingen burde være unnagjort på fire-fem dager. Hun skal ha en krone og syv keramiske innlegg, og bytte en treledds bro. På formiddagen, dag to, er et dusin tenner filt bort. Tannfeen i Krakow har gjort første del av jobben sin, og tiden er nå moden for å servere den nå tannløse pasienten et kostnadsoverslag.

Overslaget er på ganske nøyaktig 50 000 kroner; omkring det dobbelte

av hva prislisten på kontorveggen forteller. «Det er dyrere for dere utlendinger», forklarer tannlegen, nærmest som en forsnakkelse. Hun får også beskjed om at det er påkrevet med enda en tur til Krakow, siden tannteknikeren trenger 14 dager for å lage tennene. Keramiske fyllinger som skulle koste 750 zloty stykket, koster nå 1040 zloty. En bro som koster 3 600 zloty på klinikkens egen prisliste, koster nå 6 300 zloty – pluss fjerning av gammel bro, og så videre. Alt i alt snakker vi nesten «norske» priser hele veien.

Jeg får en SMS fra en fortvilet, bedrøvet og bedøvet kone. Hun føler seg ganske beslutningsudyktig, og lurar på hva hun skal gjøre. Jeg taster tilbake: «Stopp. Avslutt behandlingen nå». Hun nøler, men jeg står på mitt. Dette skal vi ordne, men ikke på denne klinikken.

Da begynner ting å skje. «Agenten» ringer, og jeg forteller ham at vi ikke har dratt til Krakow for å få gjort dette til samme pris som hjemme. Så ringer Przemek Jasiocki, klinikkeieren. Han har forstått at jeg mener alvor, spesielt siden jeg nå er i en taxi på vei til klinikken.

No pain, no brain

Klinikken til Przemek Jasiocki kalles Nieboli. «Nie boli» betyr, grovt oversatt, «ingen smerte». Resepsjonen er glatt og sober, med nye og dyre møbler. I venterommet henger en stor flatskjerm med en lang, kontinuerlig film om klinikken og deres tjenester, på polsk. Det tilbys rentefrie lån til dem som ikke kan hoste opp de nødvendige zloty der og da. Både inventar og teknologi (som jeg har sjekket på nettet) står ikke tilbake for noe du kan finne lenger vest i Europa.

Przemek er en kjempe på to meter, og halvparten så bred. Det han mangler av engelske gloser, kompenseres av

et voldsomt stemmevolum. Han er engasjert, og ivrig opptatt av å løse de problemene som måtte ha oppstått. Når jeg informerer ham om at både priser og behandlingstid nå viser seg å stemme svært dårlig med det vi har fått opplyst, tilbyr han seg å dekke utgiftene til den ekstra Krakow-turen for Bente-Lill. Dette innebærer i praksis et avslag på 6 250 kroner – omtrent det en flyreise og overnatting vil koste for henne. Hun vil bare trenge to dager til på klinikken, lover han. Men utover dette er han mest interessert i å snakke om den 38-fots Bavaria seilbåten han har. Den ligger ved nordkysten, og vi har det til felles at vi begge gleder oss til neste båtsesong.

Pengegaloppen

Dagen etter faller Bente-Lills tannlege på de fine, glatte gulvene på Nieboli-

klinikken, og brekker armen. En av de mange andre tannlegene som jobber for Przemek trår dermed til. De går på fast lønn, og har klare regler for hva de får si og ikke si til pasientene. Tannlegene har heller ikke lov til å motta noe som helst fra pasientene. Przemek er ikke utdannet tannlege, men han er definitivt en eier med stramme tøyler på mannskapet. Kapteinens ord er lov.

Etter seks dager med banandiett og flytende føde for Bente-Lill er alle avtrykk tatt, og vi reiser hjem. Hittil har vi betalt 28 000 kroner, og hun skal tilbake igjen 10 dager senere. Vi vet at vi slett ikke har sett den siste regningen fra Nieboli, og lurte på hvordan vi skal forholde oss til det.

Så hun legger en plan. Det er merkelig hvordan hjernen får bedre kapasitet når man ikke sitter tannløs i en tannlegestol. Vi sender en e-post til eieren, hvor vi ber om et møte i Krakow før behandlingen fortsetter. Vi får aldri noe svar på e-posten, men vi vet at han har fått den.

Etter ytterligere to travle dager på Nieboli-klinikken, med mye rot og mye tidsnød, er hun endelig ferdig – nesten. Det mangler litt finpuss, men flyet går om tre kvarter, og drosjen venter utenfor. Da kommer sluttregningen, på ytterligere 16 000 kroner. Det er bare å dra kortet, sier manageren. Hun er Przemeks kone.

Men Bente-Lill nekter. Hun forlanger å få en sluttregning – slik hun tidligere har bedt om – med nøyaktig spesifisering av hva som er gjort, og til hvilken pris. Dette har de ikke, og manageren eksploderer. Min kone sier at hun må reise nå for å rekke flyet, og ikke har mer tid. Hun får da forelagt et brev, på polsk, som hun skal undertegne som bevis på at hun skylder 6 400 zloty. Dette gjør hun, men skriver også at dette er med forbehold om at vi blir enige om prisen.

Lærerik opplevelse

Vel hjemme virker alt greit. Tennene trenger nok en liten finpuss, men klarer å gjøre innhogg i selv en norsk, seig biff. Det tar over en uke før vi hører noe mer fra Przemek. Da sender han en nokså usammenhengende e-post hvor han etterlyser 6 400 zloty. Vi svarer at vi fremdeles etterlyser en

spesifisert regning. I mellomtiden har vi også regnet ut – ut fra klinikkens egen prisliste – hva dette skulle ha kostet. Kroner, innlegg, bro, hviting av tenner, bedøvelser og alt annet skulle da koste omkring 22 000 kroner. Slett ingen høy pris, men likevel opp mot en halv gjennomsnittlig årslønn i Polen. Skal vi være litt slemme og trekke fra 6 250 kroner for den ekstra reisen, blir summen 15 750 kroner. Slik sett skylder Nieboli oss nå 12 250 kroner.

Omsider får vi en liste over arbeidet som er utført. Prisene er åpenbart nøyte tilpasset en pris på 50 000 kroner minus «rabatt», og er langt høyere enn prisene på deres egne polske prislister. I tillegg er det tatt med diverse behandling som min kone aldri har fått. Ved å korrigere med hans «offisielle» priser, og ikke korrigere en mildt sagt sjenerøs bruk av bedøvelse og diverse merkelige poster for «tannkjøttbehandling», finner vi likevel ut at de skylder oss et par hundre zloty. Vi sender «korrigert» liste tilbake.

E-posten vi deretter mottar truer med politi, samt at «rabatten» ikke lenger vil gjelde dersom vi ikke gjør opp umiddelbart. Vi ser ingen grunn til å informere ham om at verken polsk eller norsk politi driver i inkassobransjen, men svarer bare at vi fastholder vårt standpunkt.

Og der står saken. Vi har ingen grunn til å tro at det polske tannarbeidet har en standard som er underlegen den vi kunne fått i Norge. Men det vi kunne fått her til lands, er kanskje litt bedre tann-etikk. Det er trist å få bekreftet at stereotype inntrykk av øst-europeisk moral kan ligge gjemt under en ferniss av klinisk elegance og faglige gloser som er gåtefulle selv for en innfødt.

Heldigvis hadde vi begge såpass lang fartstid utenlands at vi ikke lot oss lure totalt. Men for mer uerfarne reisende kan en odysse ut i en på mange måter ukjent verden bli enda mer risikabel. Vi slapp tross alt unna med en spennende opplevelse vi godt kunne vært foruten, samt en interessant historie.

Men neste store oppussing av spise-stua vil nok skje i Norge...